

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Censuris, In Qua Sex Disputationibus De Poenis Ecclesiasticis, deque
Irregularitate fusè tractatur, cum Indicibus necessariis

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

Punct. I. De nomine & natura excommunicationis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76667](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76667)

perissent. Cap. Monachi. Cap. cum illorum, de senentia excommunicat.

De quo latius cum de hac excommunicatione habeatur sermo Secundo conceditur omnibus Episcopis in Trident. sess. 24. ca. 6. de reformat. Potestas absolventi ab omnibus censuris, & penis Sedi Apostolicæ referatis, modo non fuerit publicæ inq[ui]sitionis ad forum concatoriolum deducta. Tertio Religiosis ordinum Mendicantium, & aliis qui in eor[um] privilegiis communicant, conceditur per modum privilegii perpetui potestas absolventi ab omnibus censuris Sedi Apostolicæ referatis exceptis illis, quæ in bulla cana Domini continentur, ut habetur in n[ost]ri privilegii verbo absolventi. Quarta privilegio bullæ Cruciatæ facultas conceditur cuilibet sacerdoti ab ordinario approbato absolventi ab omnibus censuris non referatis toties quoties referatis verò etiam in bulla Cruciatis semel in vita, & semel in morte. Et his absolutionibus nulla censuratio obligatio comparandi coram auctore censuræ relinquatur, quia nomine ipsius, & ex eius delegatione impena est. Quæ omnia latius expliciuntur in bulla Cruciatis p[ar]tibus 8. §. 4. ubi an hæc absolutio vitæ Cruciatis prodere possit pro foro externo.

6. Sub obligatione tamen comparandi coram censuræ auctore conceditur Episcopis, imò sacerdoti proprio facultas absolventi quilibet impedito adire Pontificem ex quacunque causa hoc n[on] situr impeditum. Vti habetur in cap. ea n[on] situr. Et cap. n[on] situr de senentia excommunicat. In quibus textibus est solum sit sermo de excommunicatione incurta ob percussione[m] clericis, Doctores tamen committere extendunt ad quamlibet censuram Pontifici referatam sententia latius tradunt Navar. 2. p[ar]t. 2. num. 8. Vgolin. ab. 1. de censur. cap. 4. §. 9. num. 11. & sequitur lib. 2. thesauri casuum. cap. 20. num. 25. Coninch. disp. 14. dub. 1. 6. num. 2. 4. Galpar. Hurtado disp. 1. de diffinit. 3. Neque sic impeditur teneat medio procuratore comparere coram Pontifice, sed solum obligatur cessante impedimento comparere; alia in eandem excommunicationem incidit iuxta textum in cap. eos qui de senentia excommunicat in 6.

7. Deinde pro articulo mortis omnibus sacerdotibus etiam excommunicatis concedit Trident. sess. 14. cap. 7. facultatem absolventi ab omni censura sine iuris, sine hominis præfetto prius iuramento quod quamprimum possit se præsentabit eia[rum] quo de hac absolutione erat, ut colligitur ex d. cap. eos qui de senentia excommunicat in 6. Vti notatur Navar. Vgolin. Sayr. Coninch. & Hurtado loc. cit.

DISPUTATIO II.

De Excommunicationis censura.

Explicatis iis quæ communia sunt omnibus censuris, explicari debent quæ cuilibet censura sunt propria. Cum ergo excommunicatio sit præcipua censura, ab ea eorundem sumimus.

PUNCTUM I.

- 1. Vnde dicitur excommunicatio.
2. Quæ dicitur de senentia.
3. Quibus bonis priuatur excommunicatio.
4. Quia ratione ab aliis penis distinguatur.
5. Est omnium penarum gravissima.

1. Excommunicatio dicitur, quia à communione segregat. Et enim cum fideles omnes tempore nascens Ecclesie pertenerant in doctrina Apostolorum, & communione corporis Christi, iuxta illud Actuum 2. qui ab hac communione arcebantur, dicebantur excommunicati, id est, extra communionem facti. At feruore fidelium erga communionem diminito, & peccatis aggregatis Ecclesia excommunicationis censuræ priuationem auxit, ut non solum priuaret excommunicatum Eucharistiæ receptione, sed receptione aliorum Sacramentorum, illorumque administratione, aliisque bonis, ut bene notauit Henricq. lib. 13. de excommunicat. cap. 2. num. 1. Doctores cõmmittere definiunt excommunicationem, ut sit censura ab Ecclesia instituta, separans excommunicatum à communione fidelium. Colligitur ex cap. omnis Christianus. Cap. canonica. 11. q. 1. Dicitur censura; quia censuratur, & corrigitur rebelles, & contumaces media bonorum Ecclesiasticorum priuatione, quodque regulariter solum in eos, quorum correctio speratur, facta est, ut colligitur ex cap. non audiam. 2. q. 3. cap. 1. de senentia excommunicat. in 6. & pluribus etiam Couarru. in cap. alma. 1. p[ar]t. 1. p[ar]t. 1. §. 9. Sayrus lib. 1. de excommunicat. cap. 3. num. 9. Quod si aliquando in eum, qui non præsumitur emendandus, facta fuerit, id est, ne alii eius communicatione inficiantur iuxta textum in cap. referenda. Cap. corripitum. 2. q. 3. Appellatur Ecclesiastica, quia ab Ecclesia fuit instituta, ut pluribus comprobatur Sayrus lib. 1. thesauri casuum. cap. 4. num. 8. & Sayr. disp. 7.

Neque contrarium colligitur ex illis verbis Christi, Mathe 18. Si Ecclesia nõ auerit se tibi sicut ethnicus, & publicanus, ibi namque non priuatur rebellis Ecclesie bonis, sed monetur rebelles, ut illius consortium fugiant, eaque cum illo communicent, sicuti cum ethnico, & publicano. Deinde separat excommunicatum à communione fidelium, id est, separat excommunicatum, ne communicet cum aliis fidelibus.

3. Sed quia fideles pluribus in bonis communicare inter se possunt, videndum est quibusnam excommunicatio priuet. Primo namque fideles excommunicantur in fide, charitate, & gratia, donisque supernaturalibus, quibus Christo Domino tanquam capiti vniuntur; non quia per fidem, & gratiam aliorum nostra fides, & gratia augetur, sed quia ratione bonorum operum iustorum, quæ ab ipsa fide, & gratia proueniunt etiam absque expressa ipsorum intentione concedit aliis deus specialia auxilia, singulariaque beneficia, ut colligitur ex Paulo ad Rom. 12. 1. Cor. ad Ephes. 4. His namque bonis non priuatur excommunicatio, sed supponit excommunicatum priuatum medio peccato ad incurrandam excommunicationem requisito: Ecclesia namque nec priuatur, nec priuare potest fideles fide, gratia, aliisque virtutibus supernaturalibus: hæc enim non nisi à volentibus deperduntur. Vnde existente excommunicatione potest excommunicatus ea bona recuperare, si à contumacia resipiscat, colligitur videtur ex d. Dixi. Cap. Magna de pen. dist. 1. Secundo communicant fideles in conuictu pure externo, scilicet in colloquiis, contractibus, & commerciis. Tertio in bonis spiritualibus, ut in Sacramentis, orationibus Ecclesie, aliisque diuinis officiis. Excommunicatio igitur si pro maiori sumatur priuatur excommunicatum hæc secunda, & tertia communicatio, ut tantis bonis priuatur ab inobedientia, & contumacia recedat iuxta textum in cap. cum non ab homine de senentia excommunicat.

Notanter dixi orationibus Ecclesie, ut tacite insinuetur excommunicatum priuari tantum bonis, quæ nomine Ecclesie præstantur, non verò quæ præstantur nomine singulorum fidelium. Non enim Ecclesia priuatur intendit excommunicatum bonis spiritualibus, quæ ipsi ab aliis fidelibus nomine proprio communicari possunt. Nam hæc non sunt bona Ecclesie, neque illius dispositioni subduntur, sed fidelium propria, & ex eorum voluntate applicantur. Quapropter pro excommunicatis etiam denunciatis priuata intentione, seu nomine proprio poterit orare & sacrificij actum quatenus à te procedit offerre in illorum satisfactionem, & impetrationem, ut restit aduertit Siluest. verbo excommunicatio. 1. num. 2. Navar. cap. 27. num. 36. Couarru. cap. alma. 1. p[ar]t. 1. §. 6. num. 4. Aulla 2. p[ar]t. 1. de censur. cap. 6. dist. 4. dub. 1. concl. 2. Laym. lib. 1. sum. tract. 5. p[ar]t. 2. cap. 1. num. 4. Porro excommunicatio sæpe nomine anathematis significatur, ut constat ex cap. Guillelmus 23. 7. 4. Nam esto præcisè, & in rigore significat separationem à communione, ut tradit S. Chrysol. hom. 16. ad Roman. 5. Thom. ad Galatas vel ut placet August. 1. 4. suorum operum. cap. 40. & 41. in Numeros, significet maledictionem, seu execrationem iuxta illud Mar. 14. cepit anathematizare, & Zacharias. 14. habitamus in Hierusalem, & anathema non erit amplius. At cum excommunicatus à consortio fidelium separatur, & offeratur, & tanquam quid execrabile, & maledictum vitetur, merito sub hac voce anathema, excommunicatio maior intelligitur. In sacris autem canonibus anathema partim usurpatur ad significandam excommunicationem incurtam propter hæresim, vel illius suspensionem, utpote omnimodam, & præcipuam ab Ecclesia separationem iuxta textum in cap. cum non ab homine de Iudicis, & Trident. sess. 15. cap. 3. de reformat. partim ad significandas quasdam excommunicationis solemnitates, videlicet cum excommunicatio denuntiatur candelis incensis, & postmodum extinctis, aliisque ceremoniis ab Ecclesia institutis iuxta textum in cap. debent. 1. q. 3. Quia ratione in cap. Guillelmus anathemati addita est vox Maranatha, quæ domini aduentum significat. 1. Corinth. 16. quæ denotatur excommunicatum, nisi peniteat prædictum ab Ecclesia esse futurum usque ad Domini aduentum, ubi suæ contumaciæ penas luet; sicuti notauit Glossa in dicto cap. Guillelmus. Partim anathema sumitur ad distinctionem minoris excommunicationis, ut in cap. Engeltrudam. 3. q. 4. ubi prius lata fuit excommunicatio minor, & postmodum maior. Vnde Couarru. cap. alma. 1. p[ar]t. 1. §. 9. num. 5. Suar. disp. 8. sess. 2. num. 9. Sayrum lib. 1. thesauri casuum. cap. 3. num. 6. Coninch. disp. 14. dub. num. 4. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. p[ar]t. 2. cap. 1. in fine.

4. Ex his constat, quia ratione excommunicatio ab aliis censuris, scilicet suspensione, & interdicto distinguitur. Distinguitur namque quia pluribus bonis priuatur, & præcipue quia illis priuatur, quatenus sunt fidelium inter se communicatio, suspensio namque beneficii, & officij Ecclesiastici vsu priuatur, interdum diuinis officiis secundum eorundem naturam: at excommunicatio directè, & per se illis, aliisque bonis priuatur, quatenus fideles per illa inter se communicant, ut bene aduertit Coninch. disp. 14. dub. 1. num. 2.

5. Secundo constat excommunicationem esse omnium penarum Ecclesiasticarum gravissimam, utpote quæ priuatur maximis spiritualibus bonis, idè quæ Cælestium. III. in cap. cum non

ab homine, de iudiciis inquit, Ecclesiam post Anathema latum non habere ultra quid faciat. Quapropter monet Trident. sess. 25. cap. 3. ne hac censura Ecclesiastici iudices utantur, nisi quando iam nullum aliud superest remedium; & ob eandem rationem nunquam fertur in communitatem, ut talis est. Cap. Romana de sententia excommunic. lib. 6. ne contingat innocentem aliquem ligari, vt plures referens tradunt Nauarr. cap. 27. num. 13. Couarruu. cap. alma. 1. p. §. 9. num. 3. Henric. lib. 13. cap. 25. num. 3. Vgolin. de censuris. tab. 2. cap. 16. Sayrus lib. 1. casuum. cap. 8. num. 16.

PUNCTVM II.

Quotplex sit excommunicatio.

- 1. Excommunicatio diuiditur in maiorem, & minorem.
- 2. Qualis sit hac diuisio.
- 3. Excommunicatio absolute prolata de maiori intelligitur.
- 4. Alia est lata a iure, alia ab homine, & qua ha sint.

Diuiditur excommunicatio in maiorem, & minorem ex omnium sententia, iuxta textum in cap. penult. Et ibi Gloss. verbo non tantum, de sententia excommunicat. & cap. 1. Et ibi Glossa verbo speciem de exceptionibus in 6. & aliis. Maior excommunicatio est, quae priuat actiua, & passiuia Sacramentorum receptione, suffragiis Ecclesiae, & communione fidelium. Minor sola passiuia Sacramentorum receptione priuat. Appellatur maior excommunicatio comparatione minoris, quia à communione plurium spiritualium bonorum arceat, quam minor. Minor dicitur comparatione maioris, quia minori priuatione contenta est, vt rectè Sotus in 4. d. 2. q. 1. art. 1. §. contra nomina. Vcl quia maior semper ob peccatum mortale contrahitur, minor vero saepe ob veniale.

1. Haec diuisionem esse analogi in sua analogata, quod excommunicatio minor non fit simpliciter excommunicatio, docuit Henric. lib. 13. de excommunicat. cap. 2. num. 2. consentit Sayrus lib. 2. cap. 6. num. 18. Et fauet D. Thom. in addit. 3 p. q. 21 ar. 1. ad 4. Sed relictis alijs Doctores censent esse generis in species. Etenim cum excommunicatio minor priuet communione passiuia Sacramentorum, quae sunt bona Ecclesiae praecipua, proprie censura est.

2. Verum est minor excommunicatio verè, & proprie excommunicatio sit, attamen absolute prolata excommunicatio semper de maiori intelligitur, vt expressè definitur Gregor. IX. in cap. si quem penult. de sententia excommuni. Nam licet ante ipsum Gregorium excommunicatio simpliciter sumpta saepe pro minori intelligebatur, vt conilat ex cap. sacerdote de consecrat. disp. 1. & cap. Engeltrudam. 3. quæst. 4. Attamen post ipsum Gregorium nunquam pro minori, sed pro maiori sumitur, vt tradit Couarruu. cap. alma. 1. p. §. 8. num. 5. Henric. lib. 13. cap. 2. n. 2. Sayrus lib. 1. cap. 4. num. 19. Coninch. disp. 14. dub. 1. circa finem. Paul. Layman. lib. 1. sum tract. 5. p. 2. cap. 1. num. 1. & alij communiter.

Neque his obstat textus in c. 1. de exception. in 6. qui est post Gregor. vbi dicitur, si quis in iudicio excommunicationem opponat, illius speciem declarare debere. Quod dictum est (inquit Glossa) propter speciem excommunicationis maioris (vel minoris, ergo sub nomine excommunicationis absolute prolato non venit excommunicatio maior intelligenda; aliàs non teneretur excommunicationis speciem declarare, cum satis declarata esset. Non inquam obstat, nam vt ex communi sententia tradit Couarruu. cap. alma. 1. p. §. 8. num. 5. Auila 2. p. c. 1. dub. vltima. Decisio illius textus est specialis in fauorem causarum iudicialium, & iudicium; ne lites in infinitum his exceptionibus protrahantur: vel vt placuit rebus Suar. disp. 8. sect. 3. num. 6. Cininch. disp. 14. dub. 1. in fine. species excommunicationis, exprimenda est non quidem maior, aut minor, quia iam supponitur maiorem esse debere. Sed quae species maioris sit, an violationis Ecclesiae, an percutiōnis clerici; Quod non obscure colligitur ex verbis textus, praecipue ex §. si verò, probanda enim erat exceptio aperitissimis documentis, quod nullatenus fieri posset allegata excommunicatione in genere, nisi illius causas, & circumstantias declararet.

3. Porro excommunicatio alia est lata a iure, alia ab homine. Quae a iure fertur durat in perpetuum, quae vero ab homine solum dum ipse viuit, vel in officio peruehat, vt tradit Glossa in cap. à nobis, verbo non nisi subditis, de sententia excommunicat. Et ibi Panormit. Excommunicatio ab homine alia est generalis, alia specialis iuxta dictum textum in cap. à nobis, & communem sententiam. Generalis est quae fertur per modum statuti nulla persona nominatim citata specialis, quae premiffa Rei citatione iniungitur. Deinde alia est excommunicatio iusta, alia iniusta, alia valida, alia inualida, alia referuata, alia non referuata, de quibus diuisionibus disp. praeced. p. 2. d. 1. d. 1. d. 1.

PUNCTVM III.

De causa efficiente, materiali, & formali excommunicationis.

- 1. Ad ferendam excommunicationem requiritur iurisdictio, qua clericalem ordinem supponit.
- 2. Nemo nisi qui baptizatus sit, & vsum rationis habeat ligari potest excommunicatione.
- 3. Qualiter debeant existere in territorio excommunicantis.
- 4. In vniuersitatem qua talis est, excommunicatio ferri non potest.
- 5. Excommunicatio semper ob peccatum mortale ferenda est. Quinimo ob peccatum futurum.
- 6. Proponitur vulgaris casus de vinea deustatoribus, an singuli quantitate leuem surripientes excommunicatione ligentur.
- 7. Deciditur obligatos esse ad leuis quantitatis restitutionem.
- 8. Qualiter obliget excommunicatio lata ad reuelandas scripturas.
- 9. Qualiter ab hac obligatione excusaris.
- 10. Nunquam ferenda est excommunicatio, quando alia via emendari delictum potest.
- 11. Si Episcopus denegat monitorias litteras, appellari ab eo potest.
- 12. Qualiter monitoria cessare debeant.
- 13. Testes vj monitoriarum deponentes, non coguntur iurare.
- 14. Modus ferendi excommunicationem nullus est praescriptus.

Quæ in hoc puncto proponuntur disp. praecedenti explicata sunt, idèque breuiter perstringam. Ad ferendam excommunicationem primò requiritur clericalis ordo, quippe Laycus tractare Ecclesiastica negotia non potest, cap. determinus, de iudiciis. Non tamen opus est ordinem sacrum habere, sed sufficit prima tonsura, vt indicat Celestin. III. cap. transmissam de Electione. Et tradit Couarruu. cap. alma. 1. p. §. 11. num. 2. Requiritur tamen ne coniugatus sit. His enim ab alio quam à Pontifice de plenitudine potestatis committi non potest potestas censuras ferendi, vt notauit Henric. lib. 13. cap. 24. num. 1. & colligitur ex cap. 1. de cleric. cingent. lib. 6. & Trident. sess. 23. cap. 6. de reformat. Secundo requiritur iurisdictio in foro externo in eos, qui excommunicandi sunt; vt docuit Glossa communiter recepta in cap. transmissa de Electione & cap. cum ab Ecclesiasticis, de officio ordinarij. Et ibi Panormit. num. 45. Couarruu. dicto §. 11. num. 1. Nauarr. c. 27. num. 5. Et colligitur expressè ex cap. à nobis 1. de sententia excommunicat. cap. finali de constitutionibus. in 6. Cap. 2. §. 6. de officio ep. potest. iudicis delegati. Tertio non debet praedita iurisdictio esse impedita, vt tradit Panormit. in cap. ad probandum numer. 2. & 11. de re iudic. Nauarr. num. 7. Couarruu. num. 4.

2. Quoad causam materialem attinet, seu ad eos, qui excommunicationi subduntur, aduertè neminem excommunicari posse, qui baptizatus non sit, quia vt inquit Trident. sess. 14. cap. 2. Ecclesia in neminem iudicium exercet, qui non prius in ipsam per baptismi ianuam fuerit ingressus. Ex baptizatis autem non nisi rationis compotes aliàs delicti, ob quod excommunicatio contrahi debet capaces esse non possunt: vt bene Panormit. in cap. ab excommunicat. a num. 5. de rescriptis, & cap. per tuas, num. 11. de sententia excommunicat. Quinimo impuberes doli capaces etiam in excommunicatione iuris incidentis cap. 1. §. fin. de sententia excommunicat. excommunicatio lata ab homine regulariter non afficiuntur, quamuis affici possent, vt tradit alijs relictis Sayrus lib. 1. thesaur. cap. 8. n. 4.

3. Puberes verò, & doli compotes vt excommunicatione afficiantur debent delinquere in territorio excommunicantis quia aliis non sunt excommunicantis subiecti, neque illi rebelles & contumaces, vt probat textus in cap. vt animarum. Et ibi Glossa de constitutionibus. in 6. Et cap. cum Episcopus, de officio ordinarij. Contingit autem subditum esse corporaliter extra excommunicantis territorium, & delinquere in Diocesi excommunicantis, vt si lata esset excommunicatio in Diocesi Vallisoletanæ aduersus parochos ultra duos menses à sua parochia absentes, vel aduersus eos qui ibidem ablata non restituantur ligarentur parochi Diocesis Vallisoletanæ, & non restituantur extra Diocesim commorantes, quia moraliter in Diocesi reputantur existere, siquidem ibi committunt delictum non restituantur optime notauit Coninch. disp. 13. dub. 7. concl. 6. §. 7. n. 61. §. 62. Superiores verò Religiosorum vbi libet possunt suos subditos excommunicare; quia eorum iurisdictio non ex territorijs in personas deriuatur, sicuti Episcopalis iurisdictio, sed immediate ipsas personas spectat, vt bene aduertit Coninch. supra concl. 9. num. 64.

4. In vniuersitatem, seu communitatem qua talis est non